

РЕЗЮМЕТА на рецензираните публикации

на гл. ас. д-р Мира Здравкова Кънева

На български език

МОНОГРАФИЯ:

---

1. *Границите в международните отношения. Теоретични, нормативни и практически проблеми.* София: ИК „Гутенберг“, 2022, 339 сс., ISBN 978-619-176-210-1; научни рецензенти: проф. д-р Мария Стойчева, доц. д-р Пламен Ралчев, научен редактор и автор на увода: проф. Мария Бойкова Струбъл

Монографията представлява първото самостоятелно и подробно изследване на границите като фундаментален класификатор на глобалното пространство. Тя представя концептуалната рамка чрез историческо картографиране на научните проучвания на границите през призмата на основните теории на международните отношения. Монографията очертава всеобхватен понятиен апарат и типология, като проблематизира традиционни категории, свързани с границите, посредством етични дилеми относно офшоринга и аутсорсинга на суверенитет, сепаратизма и иредентизма, политиката на диаспората, национализма и миграциите, регионалното сътрудничество. Чрез инструментариума на международните режими са апробирани практически въпроси в контекста на две настоящи мащабни кризи – миграционната и пандемичната – с фокус върху биополитическите, биометричните и имунополитическите граници.

СТУДИИ:

---

2. *Българските практики и дискурси относно границите в контекста на европейската бежанска криза (2015–2017).* София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2018, 94 сс., ISBN: 978-954-07-4393-6; редактор (научен консултант): д-р Матийо Гарди (от френска страна, IFRI)

Книгата е изготвена в рамките на специализация във Френския институт за международни отношения в Париж. Тя се опитва да изясни "мъглявата" позиция на

България по миграционните и бежанските въпроси. Става дума за позиция, разкъсвана между две крайности. Първата крайност е на секюритизацията, т.е. разширяването на дневния ред по сигурността с дотогава маргинализирани заплахи (например радикализацията и връзките ѝ с миграцията като част от отечествената сигурност) и неотложните практически мерки, които се предприемат за справяне с тях. Другата е на политизацията (десекуритизирането) на заплахите в рамките на популисткия дискурс - премълчаването на нарушенията на човешките права, дори банализирането им в речта до нивото на ежедневни схеми.

3. Проблемът за „меката“ сила в международните отношения и ролята ѝ във философията и практиката на политиката за сигурност на ЕС. – Във: Пантев, Пл. (съст.). Политиката за сигурност на Европейския съюз с опора на „меката“ сила: актуални проекции и проявления, потенциални възможности и зависимости. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2013, сс. 9-78, ISBN: 978-954-07-3433-0, научен редактор: проф. д-р Пламен Пантев

Студията е първото самостоятелно изследване на меката сила на Европейския съюз. Феноменът е разглеждан в динамичния контекст на „хлабаво“ свързан в мрежи свят и е дефиниран като набор от възможности за оказване на преобразователен ефект в съгласие с волята на другите, без да се прибегва до осезаема или неосезаема принуда. Меката сила е представена чрез своите проявления: убеждаването чрез обсъждане, „допускащо“ чуждата гледна точка; следването на образци, наречени „най-добри практики“; задаването и спазването на стандарти, носещи легитимност. Посредством емпиричните изследвания, меката сила е показана как разкрива нормативния си потенциал, предписвайки стратегии за поведение на субектите. Конкретните емпирични изследвания в настоящата разработка целят изясняване на същността и съдържанието на меката сила чрез „гравитационната“ сила на *acquis communautaire* и на трансформационния потенциал на политиката по задаване и изпълнение на условия (*conditionality policy*) при кандидатстване за членство в ЕС. Особено внимание се отделя и на „гражданската“ сила на ЕС в процеса на убеждаване и постигане на консенсус по отношение на кризи и конфликти на Западните Балкани.

**4. Публичната дипломация – прикрита или разкрита пропаганда? –
Международни отношения, бр. 3, 2013, сс. 73-92, ISSN (print): 0324-1092,
редколегия на научното списание**

В контекста на неизбежната теоретична „словесна война“ между пропагандата и публичната дипломация при ясно очертан фронт между двете понятия по четири линии: действащи лица, условия на действие, начин на въздействие/взаимодействие, адресат, студията прави опит да разобличи себеизтъкващите се образи (външнополитически самоимидж) или прикриващите се образи (имидж на врага) – с други думи, неясно прокарваното разграничение в някои случаи на творене на образи. С инструментариума на дискурсивен анализ и съпоставяйки емпирични примери (държави от нордическия/балканско-адриатическия кръг), са изпробвани прескрипции за ефективна употреба на меката сила на малката страна България чрез публична дипломация.

**5. Европейският съюз: проблемът за съчетаването на „твърда“ и „мека“ сила
и амбициите на Съюза за „ефективен мултилатерализъм“. – Във: Пантев,
Пл. (съст. и ред.) и кол. „Центрове на сила в международните отношения и
проблемът за поляритета през XXI век“, София: Университетско
издателство „Св. Климент Охридски“ (Университетски комплекс по
хуманитаристика „Алма Матер“), 2014, сс. 181-210, ISBN: 978-954-07-3676-1,
научен редактор на сборника: проф. д-р Пламен Пантев**

Студията поставя контекста на реда в международните отношения, който има дифузен характер и в който не е налице регулация чрез един център на сила, защото е невъзможно устояването му в такава сложна конфигурация на глобални проблеми. Твърди се, че ЕС е претендент за център на сила дори само поради факта, че фокусира в себе си дискуссионен потенциал. Нещо повече – поради природата си *sui generis* този субект инкорпорира и държавни (междуправителствени), и наддържавни (институционални) черти, следователно предизвиква разнопосочни ефекти навън и навътре. Изследването разглежда дълговата криза в ЕС, която го принуждава да търси помощ от други традиционни полюси на сила. Направен е опит да бъде измерен качествено сривът в позициите на меката сила на ЕС, като неоспорим е спадът в

привлекателността на интеграционната общност като образец за подражание заради напрежението, нерешителността и несъгласуваността между отделни държави-членки за това как да се реши кризата. Наблюдава се ерозия на *acquis diplomatique* – макар и индексите да остават високи за многостранното и трансатлантическото сътрудничество, цялостното представяне на меката сила е ниско заради недостатъчните постижения по въпросите за човешките права или тлеещите етнически конфликти.

6. Държава, територия и граници през призмата на политическия реализъм. –

**Във: Годишник на Софийския университет „Св. Климент Охридски“,
Юридически факултет, 2019, том 86, сс. 512–50, ISSN: 0081-1866, редакторски
колектив, научен рецензент: проф. д-р Пламен Пантев**

Студията прави преглед на над 250-годишния преход в класическата геополитическа мисъл, рамкирането на пространството в тази парадигма и въздействието върху държавата и същностните ѝ елементи: суверенитет, територия и граници. Обект на проучване са няколко стадия от развитието на научните изследвания, които са въввлечени в малко или много отворен диалог помежду си, посредством подход, наречен историческо картографиране. Концептуалната рамка е свързана с теорията на международните отношения и по-точно – политическия реализъм, така както е дефиниран с шестте постулата на Ханс Моргантау. Разгръщането на структурата на аргументацията има за отправна точка по-примитивните и детерминистични възприятия за държавната територия като жив организъм, борещ се за оцеляване, преминава през стремежа за доминация и експанзионистичните домогвания към големите пространства, за да стигне до апогея – крайните политически догми за хегемонистичен световен ред. Изводите са подчинени на търсенето на рационалност в тази еволюция и опит за изясняване на причините защо все пак понякога се случват революционни обрати.

- 7. *Общоевропейският процес на сътрудничество през призмата на еволюцията на три концепции на сигурността.* - Във: *Liber Amicorum* в чест на доц. д-р Юлия Захариева. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2020, сс. 691–716. ISBN: 978-954-07-5051-4, научна редакция: доц. д-р Станислав Костов и кол.**

Настоящото изследване разглежда еволюцията на три парадигми в областта на изследванията на сигурността, като ги прилага към общеевропейския процес на сигурност и сътрудничество в Европа. В първия период на Студената война (ядрено съдържане) процесите на взаимодействие между Изтока и Запада в Европа са поставени в рамката на стратегическите изследвания. От средата и края на 60-те години на XX век изследователите на мира твърдят, че Съвещанието за сигурност и сътрудничество в Европа предлага колективно решение за европейските държави, основано на идеята за позитивния мир, т.е. разрешаване на въпросите на развитието. В периода след 1989 г. конструктивистите предлагат подход, който позволява да се мисли интегративно за сигурността чрез общности на сигурност. Динамиката обаче не е праволинейна и авторът, с оглед на анализа на дейността на ОССЕ в конкретни случаи, поставя под въпрос ефективността ѝ. Отчетен е приносът на България.

- 8. *Промените във външнополитическата роля на България след 1989 г. – концептуални, нормативни и практически проблеми.* - Във: *Промените в българската правна система през призмата на международните отношения, международното право и правото на Европейския съюз (1989–2019)*. Сборник в чест на проф. д-р Йорданка Зидарова, София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2021, сс. 395-426, ISBN: 978-954-07-5234-1, научна редакция: доц. д-р Васил Пандов и кол.**

Студията очертава концептуалната рамка на изследване на външнополитическите роли в светлината на теорията на еволюционното учене. Тя реферира към социалния конструктивизъм и експлоатира категории като идентификация и алтеркастинг. Основното твърдение на автора е, че външнополитическият път на България след промените от 1989 г. се раздвоява между приемане на пасивна и поемане на активна роля. Емпиричното изследване е базирано на дискурсивен анализ на документи и изводи въз основа на тях. То установява, че е налице

трансформация на външнополитическата роля на България с оглед на европеизацията, но има какво да се желае още от проектирането на ролята ѝ на водещ актьор в стабилизирането на региона и поддържащ актьор в глобалното устойчиво развитие.

СТАТИИ в сборници, поредици, списания:

---

9. Дихотомната природа на международния договор от гледна точка на международните преговори. - Норма, бр. 10, 2012, сс. 29-44, ISSN (print): 1314-5126, редколегия на научното списание

Статията предлага постмодернистко реконцептуализиране на естеството на международния договор и неговата връзка с международните преговори. Именно взаимоотношението между тези две категории дава идеята за интерактивната им природа – природа, която включва освен познатата идентичност и нова, конструирана такава. От теоретична гледна точка, настоящият анализ се съсредоточава върху новите нормативни подходи, които поставят някои етични въпроси за уместността и легитимността на дадени форми на регулиране на международните отношения отвъд позитивисткото обяснение. Перспективата на статията е изложена в два плана. В близък план, това е опознаването на двояката същност на договорните норми в рамките на международните преговори, в които те неусетно се явяват отражение на процесите на социално учене, протичащи между страните. В далечен план, това е миналият опит от преговори по сключването на международен акт – възплъщение на „мекото право“ и извлечените поуки за „граничността“ на процеса и на резултата от предоговарянето на норми.

10. Ограниченията в употребата на твърда сила в граничната категория на международната интервенция. - Съвременно право, бр. 2, 2013, сс. 74-90, ISSN (print): 0861-1815, редколегия на научното списание

Статията очертава полемиката, съпътстваща противоречивото явление „международна интервенция“ – негова отличителна характеристика както по отношение

на теоретичните основи на понятието, така и във връзка с практическите му проявления. Първо, международната интервенция извежда на преден план академични дебати относно съдържателната страна на същностния компонент на силата на държавата – суверенитета и социалната конструкция на територията. Второ, от нормативна перспектива, тя позволява разграничение между твърдата сила като принудителен ред на обвързващи правила и меката сила на политическо доверие и убедителност. Трето, международната интервенция налага предели на действие на режими, нарушаващи човешките права (случаите Мали и Либия) в опита си да възстанови справедливостта чрез лимит на употребата на сила. Не на последно място, ограниченията на международната интервенция са под формата или на оправдаване на правомерността ѝ, или обосноваване на легитимността ѝ, както показва нагледно „безизходицата“ на Сирия между вътрешно насилие и външно безсилие за поемане на отговорност.

11. (ENG) Широкообхватният ефект от меката сила в международните отношения: семинарната дипломация. – Във: Международният летен Фулбрайтов институт – 2012. Докторантски форум: „Диалози в полето на международните отношения, сигурността, човешките права и европейските изследвания“. Университетски комплекс по хуманитаристика „Алма Матер“, София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2013, сс. 74-87, ISBN: 978-954-07-3583-2; научен редактор на сборника: проф. д-р Костадин Грозев

Статията в сборника защитава твърдението, че „спойката“ на съвременния взаимосвързан свят е далеч от хомогенна тъкан – по-скоро, тя представлява гоблен с множество, многоцветни и разнообразни нишки, вплетени в него. Един такъв шарен модел е експертното знание, което се използва като утвърден инструмент на меката сила. След полагане на теоретичните основи на меката сила, изследването ги надгражда с апробиране на няколко допускания за капацитета на знанията да свързват в своеобразни социални мрежи. С оглед на теренно проучване на семинарната дипломация по време на участието на автора в Националния модел Обединени нации (Ню Йорк, 2012 г.), се аргументира тезата, че дори аматьорските епистемни общности като студентските симуляции на глобални конференции може да компенсират подкопания потенциал на меката сила на глобалното управление.

12. *Общност на несигурности.* Доклад от Годишната конференция на Българската асоциация за европейски изследвания – Във: „ЕС след 2020 г.: в търсене на идентичност, устойчивост и растеж“, 2017, сс. 216-227, ISBN: 978-619-90953-0-0, научна редакция: проф. д.ик.н. Димитър Хаджиниколов и кол.

Сигурността на Европейския съюз е проекция на неговата идентичност – със съсредоточаването на тази идентичност в отчетлив образ на общността нараства усещането за сигурност, дори и в ежедневно значение на самоувереност. След договора от Лисабон, който беше натоварен с очаквания да консолидира процеса на „разливане“ (*spillover*), Европейският съюз се оказа въввлечен в два вида процеси, които размиват усилията му да се утвърди като главен актьор на глобалната сцена. Първият тип процеси са по-скоро от обективен характер и бихме ги обозначили като „разпръскване на несигурности“ Това са онези глобални заплахи за сигурността, които не са и не могат да бъдат концентрирани в рамките на националните държави (т. нар. трансгранични), като например: тероризъм, екстремизъм, киберактивности, транснационална организирана престъпност, масово неорганизирано движение на хора. Втората категория процеси са от субективен характер и касаят обществени трансформации на преход. Най-видимият процес на слабо управление от последните години е популизъмът и влиянието му върху „разклащането на основите“ на европейския проект.

13. (ENG) *Върховенството на правото от перспективата на Английската школа. Случаи на преходни граници на изключване и включване в съвременното международно общество.* – Във: Белов, М. (ред.). Върховенство на правото в началото на XXI век. Издателство Илевън. Хага, 2018, сс. 161-172, ISBN: 978-94-6236-858-3; двойно анонимно и независимо рецензиране; научен редактор: доц. д-р Мартин Белов

Изследването възприема гледната точка на Английската школа като главна теория на международните отношения и признава значението на правото и морала наред с институционализираната роля на баланса на силата в международната политика. В наши дни върховенството на правото се оказва един от основополагащите принципи, които поддържат реда в международното общество. Неговата универсалност предполага включването на съобразяващи се със законността държави и разширяване на общността,

базирана на демокрация, легитимност, прозрачност и отчетност, гаранции за взаимен институционален баланс, контрол за конституционност и спазване на човешките права. По този начин се прокарват особени етични граници в съответствие с нормативната сила на ЕС, състояща се от принципи, стандарти и ценности, както във вътрешните, така и във външните отношения на Съюза: (1) между ЕС и някои централноевропейски държави, които се отклоняват от фундаментални принципи на върховенство на правото и следователно са подложени на морални практики на изключване; (2) между ЕС и някои държави от Западните Балкани, чиито усилия да изпълнят критериите за присъединяване, са неубедителни; (3) между ЕС и държави от бившия СССР, които се отклоняват от европейската интеграционна перспектива заради сложни обвързаности с други центрове на сила.

14. Актуални предизвикателства пред суверенитета в Европа – ограничения и отграничения на териториалността и идентичността. - Във: Право и граници (Сборник доклади). София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2018, сс. 297–306, ISBN: 978-954-07-4543-5; научна редакция: проф. д-р Даниел Вълчев и кол.

Вече „залежалите“ кризи в Европа, свързани или със свръхзадлъжнялост, или с нерегулирани миграционни потоци, или с дезинтеграционни импулси, раздвижват публичните дебати за значението на суверенитета. Статията поддържа тезата, че суверенитетът нито е органична, нито е статична концепция, но с оглед на протичащите международни процеси тази нормативна граница се размива между, от една страна, рационалните опити за регулиране, които се обвиват в абстракции относно европейската интеграция, и, от друга страна, емоционалните популистки действия на реакция чрез опити за фактическо отделяне. Разученият накратко емпиричен случай на събитията около Каталунския референдум илюстрира тези процеси на деволуция и оттам опити за делегитимация на концепцията за суверенитета.

15. Човешката сигурност – преформатиране на глобалното стратегическо мислене и действие на Европейския съюз. - Във: Филева, П. и кол. (съст.) „Европейската политика за развитие – предизвикателства и възможности“. София: Българска платформа за международно развитие, 2018, сс. 44–54, ISBN 978-619-7484-02-1; научен редактор: проф. д-р Петранка Филева

В изследването се защитава тезата, че човешката сигурност е неразривен елемент от новия стратегическия дискурс и практиките на Европейския съюз. В този смисъл се очертава, на първо място, еволюцията в концептуалната парадигма на Европейския съюз относно сигурността и разширяването и задълбочаването ѝ с аспекти на човешката сигурност. Едновременно с това се изясняват особеностите на променящата се среда на сигурността с оглед на нерегулираните миграционни потоци през последните години. На следващо място се прокарват връзки с Целите за устойчиво развитие на ООН. В заключение се оценяват възможностите не само за общо диагностициране на проблемите, но за съвместно прилагане на формулите по решаването им в една споделена рамка (подобна на международен режим).

16. (ENG) *Западните Балкани в края на 2010-те – отвъд дилемата на сигурността?* – Институт за сигурност и международни изследвания, брой в поредицата изследвания 20, септември 2019. ISBN: 978- 954-9533-35-4 (pdf online and print), сс. 1–18; научен редактор: проф. д-р Пламен Пантев

Изследването се стреми да развенчае няколко ключови допускания за Западните Балкани, за да докаже тезата, че регионът е безусловно на път да излезе от задънената улица най-вече поради евро-атлантическата перспектива за бъдещето му, предлагана му от ЕС и от НАТО. То опровергава три доста спорни твърдения: първо, отхвърля допускането, че Западните Балкани са хванати в капана на особена етническа дилема на сигурността; второ, защитава твърдението, че в момента регионът е впримчен в дяволския кръг на твърди заплахи за сигурността (териториални конфликти) и меки заплахи за сигурността (радикализъм, популизъм, корупция и организирана престъпност); трето, поддържа умерено оптимистично виждане, че регионът може да бъде ангажиран в процес на социализация в рамките на по-широка общност на сигурност. Аргументацията следва логиката на емпиричния случай на политическото и социалното развитие на Сърбия в последното десетилетие; теоретичната рамка е

повлияна от дебата за дилемата на сигурността в теорията на международните отношения.

17. *Гражданство без граници? Актуални препятствия пред свободата на движение като универсално право съгласно Всеобщата декларация за правата на човека.* - Във: Научна конференция „Правата на човека – 70 години след приемането на Всеобщата декларация за правата на човека“. София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2019, сс. 126–135. ISBN: 978-954-07-4779-8; научни редактори: д-р Дилян Начев и кол.

Статията очертава картографирането на политическото пространство чрез сблъсъка на универсализма и релативизма на човешките права, чийто концептуален и емпиричен фокус тук е правото на свободно движение и пребиваване. Тя защитава тезата, че ефективността на глобалния режим на човешките права е в пряка зависимост от превръщането му в неразделна част от националното законодателство. Изследването се позовава на либералните аргументи за отворени граници (морален дълг и икономическа реципрочност) и съответно реалистките/ консервативните контрааргументи (шовинизъм на благосъстоянието, нативизъм и сигурност). Конкретни бежански случаи в рамките на ЕС и на САЩ показват как този дебат може да бъде частично разрешен чрез правото на демократичните държави за самоопределяне на миграционния режим.

18. *Критични линии за режима на извънредността на държавите във време на криза – „Суверенната власт и оголеният живот“ (препрочит на Джорджо Агамбен).* - Във: Научни четения на тема „Санкциите в правото“ (Сборник доклади). София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2019, сс. 197–209. ISBN: 978-954-07-4831-3; научна редакция: доц. д-р Симеон Гройсман и кол.

Статията обсъжда нееднозначните ефекти от извънредното положение – различни принудителни и/или ограничителни мерки, що се отнася до бежанци и

мигранти, като всички те своеобразно въплъщение на биополитиката. Изследването има за отправна точка концептуализацията на изключителността, която представлява на практика криминализацията на миграцията като „номос“; на следващо място, се съсредоточава върху биометричния контрол на нелегалността под формата на недокументирана или нерегулирана миграция (т. нар. биополитически татус) и оголения живот в лагерите и в центровете за задържане; накрая, стига до конкретни изводи по повод на обзора на два емпирични случая за парадоксите на солидарността.

19. (ENG) *Революция и деволюция в съвременната европейска териториалност: политически редове и морални граници на излизането от общности.* - Във: Белов, М. (съст. и ред.). *Териториална политика и сецесия. Конституционни и международноправни измерения.* (Поредица „Федерализъм и вътрешни конфликти“). Палгрейв Макмилън (Спрингър Швейцария), 2021, сс. 59-77, ISBN: 978-3-030-64401-7; двойно анонимно и независимо рецензиране; научен редактор: доц. д-р Мартин Белов

Статията се фокусира върху деволюционните процеси като задълбочаване на автономията и увеличаване на предоставянето на компетентности на различни равнища. Макар и доскоро да е разглеждана като отклонение, деволюцията в териториалността съставлява нова нормалност в мрежите на взаимозависимост, които поддържат европейската интеграция, с най-скорошния случай на Брекзит. Изследването търси практическите и моралните „червени линии“ за деволюция в европейски контекст. Намира същите в екстремистката националистическа реторика за възстановяването на контрола и защитата на суверенитета. Тези речеви актове пораждаат несигурност, защото разчитат в голяма степен на призови за спешност и мобилизация срещу враговете. Основното твърдение е, че революционните амбиции за реконструиране на европейската териториална и правна общност са безплодни, защото, прагматично погледнато, те сблъскват прости клиширани решения със социалната сложност. От етична гледна точка, те прокарват моралната география на одругостяване и изключване – нещо, напълно несъвместимо с европейските ценности на солидарност.

20. Религията като глобален регулативен фактор – между етиката на злото и хуманитаризма. – Във: Научни четения на тема „Право и религия“ (Сборник доклади). София: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2021, сс. 731-744, ISBN: 978-954-07-5133-7; научна редакция: проф. д-р Янаки Стоилов и кол.

Нормативната природа на религията е отчитана при рационализацията на политическите действия в полето на международните отношения като ценностен фактор, редом с афективния фактор (емоциите) и когнитивния фактор (възприятията). Настоящото проучване разглежда амбивалентната природа на религията като регулативен фактор на глобалните процеси, в значението ѝ на институционализирана система от вярвания за божественото. То, от една страна поддържа тезата за деконструирането на мита за либералната секуларизация, от друга страна не изоставя и противоположното твърдение, че се наблюдава религиозно възраждане. В първия случай религията играе ролята на обединител, защото се минимизира регулиращата ѝ функция; във втория случай тя се изявява като разединител, защото се засилва управленската ѝ претенция за обществените процеси.

21. Някои етични дилеми относно границите на суверенитета – офшорни зони и аутсорсване на военна сила. - Съвременно право, год. XXXIII, бр. 1, 2022, сс. 19 – 31, ISSN (print): 0861-1815; редколегия на научното списание

В статията се разглеждат последователно и съпоставително два случая на детериториализация на държавния суверенитет като една от противоречивите тенденции в рамките на пост-Вестфалския световен ред. Първият случай се отнася до т. нар. „данъчни убежища“, които са белег на офшорния суверенитет и които са съпроводени с няколко парадокса, отнасящи се до маргиналността и значимостта им в глобалната икономика. Вторият случай е свързан с аутсорсването на употребата на сила на частни военни компании, т. нар. съвременни наемници, което ни позволява да идентифицираме четири етични дилеми, касаещи откритостта, отчетливостта на границите на дейност, отчетността пред „акционерите“ и международноправната отговорност. Двата случая са илюстрирани с кратки примери.